

■ За падзеяй

ЧЫТАННЕ ЯК КАШТОЎНАСЦЬ

АКТУАЛЬНЫЯ ПЫТАННІ КНІЖНАЙ ПРАСТОРЫ АБМЕРКАВАЛІ НА ФОРУМЕ

Ці можна выхаваць чытача? Дзе праходзіць мяжа паміж сапраўднай літаратурай і «чытвом»? Як пад уплывам сучасных тэхналогій змяняюцца формы і фарматы чытання? Гэтыя і многія іншыя пытанні кніжнасці грамадства абмеркавалі падчас Рэспубліканскага форуму «Кніга=свет: сучасны стан і стратэгіі развіцця нацыянальнай прасторы чытання». Ён прайшоў у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі і быў арганізаваны Нацыянальным інстытутам адукацыі, Выдавецкім домам «Звязда», Нацыянальнай бібліятэкай і рэдакцыяй «Настаўніцкай газеты».

Адметна, што ў форуме прынялі ўдзел спецыялісты розных галін, якія працуюць з кнігай: бібліятэкары і выдаўцы, пісьменнікі і літаратуразнаўцы, журналісты, настаўнікі і проста чытачы. Менавіта ў гэтым аб'яднанні сіл і бачыцца адна з асноўных рыс форуму, таму і яго работа праходзіла ў фармаце палілогу: кожны меў магчымасць выказацца, задаць пытанне, паўдзельнічаць у абмеркаванні. Сёння востра стаіць праблема аб'яднання розных рэсурсаў дзеля паспяховай работы па выхаванні пакалення, якое чытае. Выступоўцы падчас пленар-

Фота: Наталля БУЖАК

нага і секцыйных пасяджэнняў, майстар-класаў і «круглых сталоў» у сваіх дакладнах неаднаразова падкрэслівалі значнасць сумеснай дзейнасці ў галіне развіцця нацыянальнай прасторы чытання.

Сёння, у час імклівага развіцця тэхналогій, уплыў тэхнікі адчуваецца і ў галіне чытання, літаратуры. Так, змянілася сама культура зносінаў з кнігай, чалавечтва зразумела каштоўнасць не кнігі на паперы, але тэксту. Дарэчы, падчас форуму закраналіся і пытанні электроннага кнігавыдання, якое ў

нашай краіне толькі пачынае развівацца. Але ўжо сёння можна казаць пра тое, што беларускае грамадства гатовае да цывілізаваных, культурных стасункаў з аўтарамі і выдаўцамі электронных кніг. Беларусы разумеюць, што кніга — прадукт інтэлектуальнай працы, таму варта выбіраць легальны шлях карыстання электроннымі кнігамі, а не шукаць бясплатныя пірацкія копіі.

Інтэрнэт уплывае не толькі на стасункі чытача з кнігай, але і на саму літаратуру, фарміруе моду на пэўныя кнігі і аўтары.

Пад уплывам мноства рэкламы і чытацкіх псеўда-водгукі сёння часцей за ўсё папулярнымі становяцца творы, якія займаюць прамежкавае становішча паміж бульварнымі раманамі і філасофскімі трактатамі, а самі гэтыя тэксты падаюцца чытачу як самае лепшае і разумнае з напісанага апошнім часам. У мастацкай літаратуры разбураецца іерархія тэкстаў, часам і аўтары ідуць следам за густам чытача, свядома прадстаўляючы творы, якія лёгка прачытаюцца і будуць зразумелыя кож-

наму. Дарэчы, спецыялісты адзначаюць, што ў беларускай літаратуры гэты прынцып не працуе: сама беларуская мова — ужо прыкмета пэўнага кшталту элітарнасці кнігі, а аўтары, якія пішуць па-беларуску, проста не могуць сабе дазволіць спрашчэння сюжэта і задумы дзеля задавальнення чытацкага попыту.

Падчас форуму прынята падводзіць вынікі, выносіць рэзалюцыі, падсумоўваць работу. Але «Кніга=свет» і тут быў адметны менавіта сваім «адкрытым фіналам». Не, гэта не значыць, што вынікаў не будзе, а сама праца спецыялістаў прайшла марна. Арганізатары прапанавалі новы фармат падсумавання: прапановы, заўвагі, высновы ўсе ахвотныя могуць дасылаць у віртуальную прастору Нацыянальна-

а адукацыйнага партала ці наўпрост на старонку новага інтэрнэт-рэсурсу «Кніга=свет» knigasvet.edu.by. Так форум ператворыцца не проста ў аднаразовае лакальнае мерапрыемства, а стане вялікім сумесным праектам. Дарэчы, першыя прапановы да арганізатараў ужо паступілі. Многія ўдзельнікі форуму прапанавалі зрабіць яго міжнародным па фармаце і праводзіць штогод. Сапраўды, гэта лагічны крок, бо прапаганда чытання, нацыянальнай літаратуры і выхаванне культуры зносінаў з кнігай — справа адказная, якая мусіць выконвацца сумеснымі намаганнямі і стаць задачай усяго грамадства.

Марына ВЕСЯЛУХА.
vesialuha@zviazda.by

■ Актуальна

Літаратурны Нобель Дзілану: за ці супраць?

Днямі стала вядома, што сёлета лаўрэатам Нобелеўскай прэміі па літаратуры названы спявак, пісьменнік, мастак і акцёр Боб Дзілан. У фармулёўцы аб узнагародзе адзначаецца, што прэмію Дзілан атрымаў «за стварэнне новых пазыччых выказаў у межах амерыканскай песеннай традыцыі». А пастаянны сакратар Шведскай акадэміі Сара Дэніс такое нечаканае рашэнне патлумачыла так: «Калі мы азірнемся ў мінулае, то ўспомнім Гамера і Сафо. Яны стваралі пазыччывыя тэксты, якія прызначаліся для выканання пад музыку. Мы ўсё яшчэ чытаем Гамера і Сафо, і нам гэта падабаецца. Тое ж і з Дзіланам. Яго можна і трэба чытаць. Ён вялікі паэт у англамоўнай пазыччывай традыцыі».

Такое нечаканае рашэнне Нобелеўскага камітэта выклікала хвалю спрэчак і абмеркаванняў. Мы запыталіся ў айчынных пісьменнікаў, як яны паставіліся да гэтай навіны.

Паэт, галоўны рэдактар выдавецтва «Мастацкая літаратура» Віктар ШНІП:

— Нечакана, калі Нобелеўскую прэмію даюць чалавеку, больш вядомаму як музычны выканаўца. У нейкім сэнсе гэта адсоўвае на другі план саму літаратуру, хоць, канешне, члены Шведскай акадэміі мелі прычыны назваць менавіта Боба Дзілана. Дарэчы, дзякуючы гэтай навіне ў нас з'явілася магчымасць вярнуцца ў нашу маладосць, паслухаць тыя ж песні (тады і гэта музыка, і паэзія былі новымі для нас, сталі часткай нашага культурніцкага выхавання), успомніць мінулае. Але ж было б больш лагічна, калі б Нобелеўскую прэмію далі вядомаму ў свеце літаратару, уласна я сярод прэтэндэнтаў нарэшце адзначыў бы Харукі Муракамі. Ён чытаецца ва ўсім свеце, чарговы раз стаў намінантам на прэмію і зноў яе не атрымаў, хоць Святлана Алексіевіч атрымала яе таксама не адразу. Ёсць каго ўзнагародзіць і сярод нашых аўтараў — адзнака беларускага пісьменніка другі раз запар была б такой жа неспадзяванкай, як і Боб Дзілан у якасці лаўрэата.

Пісьменнік, галоўны дырэктар міжнароднага радыё «Беларусь» Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ:

— Выбар шаноўнага Нобелеўскага камітэта трэба, безумоўна, паважаць, ды і асоба Боба Дзілана досыць аўтарытэтная ў свеце мастацтва. Так, хутчэй, мастацтва, а не толькі літаратура. Таму сёлета выбар акадэмікаў незвычайны. Тым больш, калі мы гаворым пра ролю кнігі, пра зніжэнне папулярнасці чытання. Таму, вішучы папулярнага спявака, акцёра і літаратара, хочацца спа-

дзявацца, што высокі аўтарытэт Нобелеўскай прэміі па літаратуры будзе мацавацца больш глыбокім і абгрунтаваным выбарам і абавіраца на творы ўласна літаратуры, шырока вядомыя і прызнаныя ва ўсім свеце.

Празаік, драматург Валерый ГАПЕЕЎ:

— Мне патэлефанаваў сябар, які вельмі любіць чытаць, і спытаў: гэта ён здурнеў і нічога не разумее, альбо нешта не так у свеце? Тады я нагадаў яму пра Нобелеўскую прэмію міра, якую далі Баракру Абама. Сябра запырачыў нясмела: тут жа палітыка. На што я заўважыў — палітыка ўсюды. Па шчырасці, мяне вельмі мала зараз цікавяць абсалютна ўсе прэміі. Бо ж відавочна, яны ніякім чынам не адлюстроўваюць рэальнай літаратурнай сітуацыі, папулярнасці, значнасці таго ці іншага аўтара, яго ўнёска ў развіццё літаратуры, яго таленту. Сумна, па шчырасці. Хіба цікава чытаць сацыяльныя сеткі — каментарыі бываюць вельмі трапныя і смешныя. Кшталту: «Ну які ж рускі не любіць перачытаць нанач томік Дзілана!» Такім чынам, прэмія для мяне цікавая хіба што ў плане разважанняў і каментарыяў пасля падзеі. Тут ужо нешта рэальнае пачынае вымаўляцца ў нашым царстве літаратурным.

Празаік, пераможца конкурсу «Першая глава» Ігар ПАЛЯКОЎ:

— Я добра стаўлюся да прысуджэння прэміі менавіта Бобу Дзілану. Так, сёння Нобелеўская прэмія па літаратуры — гэта не толькі прэмія па літаратуры. Але здаецца, менавіта сёння не хапае людзей, здольных змяняць сваім словам — пакаленне, кірункі ў музыцы, ды і ўплываць на грамадства ў цэлым. Дарэчы, я так разглядаю творчасць выдатных музыкаў — у цэльнасці: іх тэксты ды музыка — адно слова. Так што, па мне, гэта гісторыя Боба Дзілана. Чаму не? Хоць, спадзяюся, прэмія для Муракамі таксама не за гарамі.

Марына ВЕСЯЛУХА, Ірэна КАЦЯЛОВІЧ

■ Далягледы

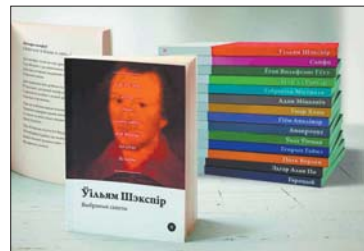
З ПАЭТАМ... У КІШЭНІ

Зручны кішэнны фармат. Зусім невялікая цана. Але ў гэтых маленькіх выданнях — толькі самыя лепшыя пазыччывыя творы сапраўдных геніяў сусветнай паэзіі. Менавіта такую канцэпцыю серыі «Паэты планеты» распрацаваў выдавец і перакладчык Зміцер Колас сумесна з рэдкалегіяй праекта. Вершы старажытнагрэчаскай паэзіі Сафо і чатырохрадкоўі Умара Хаяма, перакладзеныя з персідскай, неўміручыя санеты Шэкспіра і творы знакамітага Гёта, паэзія Петrarкі, творчыя эксперыменты лаўрэаткі Нобелеўскай прэміі па літаратуры з Чылі Габрыэлы Містраль і вершы пачынальніка новай паэзіі Рыльке — усе гэтыя кнігі ўжо пабачылі свет у межах праекта «Паэты планеты».

— На мой погляд, выхад кніг у гэтай серыі — сапраўды сведчанне планетарнага маштабу, на які водзіцца наш пераклад, — расказаў падчас імпрэзы міністр культуры Барыс СВЯТЛОЎ. — Пераклад — заўсёды вельмі цікавая з'ява ў культурнай прасторы. Мы памятаем выдатныя рускамоўныя пераклады замежнай класікі, зробленыя яшчэ за саветскім часам. Але ж мы жывём у новым стагоддзі, настаў момант перастварыць класіку з вышні наш пункт гледжання на літаратуру. Зрабіць гэта дакладна, таленавіта і ў адпаведнасці з арыгіналам.

І сапраўды, погляд перакладчыка на паэзію таксама мае вельмі важнае значэнне. Таму ў новай серыі прадстаўлены перастварэнні розных пакаленняў перакладчыкаў.

Прэзентавана
серыя
кніг
перакладаў
«Паэты планеты»

Гэта Уладзімір Дубоўка, Юрка Гаўрук, Рыгор Барадулін, Зміцер Колас і іншыя.

— Гэта серыя нам патрэбная, бо пераклад набліжае кожную нацыянальную літаратуру ўяўнага вобраза сусветнай літаратуры, — кажа выдавец і перакладчык Зміцер КОЛАС. — Натуральна, сусветная літаратура мусіць рэалізавацца ў пэўнай мове, інакш яна проста застаецца зборам розных нацыянальных літаратур. Але калі найлепшыя творы перакладаюцца на пэўную мову — у нашым выпадку беларускую — набліжаюць і нашу нацыянальную літаратуру да гэтага высокага ідэалу. І вобразы, якія падаюцца ў перакладах, пачынаюць жыць сваім жыццём, укараняюцца ў творы беларускіх пісьменнікаў.

Рэдакцыйная калегія серыі плануе, што ў межах праекта пабачыць свет каля сямі дзясяткаў кніг, а можа — і ўся сотня. Дарэчы, ужо рыхтуюцца і новыя выданні «Паэтаў планеты». Да нашых чытачоў у новых беларускіх перакладах хутка прыйдуць творы Эдгара Алана По, Генрыха Гейнэ, Шарля Бадлера, Гіёма Аполінара, Яна Каханоўскага, Джона Кітса, Каты Валы.

Марына ВЕСЯЛУХА.
vesialuha@zviazda.by